

Перелік питань

Кредитні спілки, ломбарди

Фінансовий моніторинг

№ з/п	Питання	Відповідь
1	<p>Яка процедура практичної реалізації ломбардом вимоги щодо замороження установою активів, пов'язаних із тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням (далі - активи терористів) з урахуванням особливостей діяльності ломбардів (надання кредитів під заставу майна)?</p>	<p>Відповідно до пункту 4 додатка 13 до Положення про здійснення установами фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28.07.2020 № 107 (зі змінами) (далі – Положення № 107), установа розробляє та документує у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ¹ порядок здійснення заходів, що забезпечують можливість замороження установою активів терористів, зокрема заходи щодо призупинення здійснення фінансових операцій та/або замороження/розмороження відповідних активів.</p> <p>Якщо за результатами проведеного установою аналізу підтверджується той факт, що клієнт включений до переліку терористів², установа має негайно заморозити активи такого клієнта в порядку, визначеному внутрішніми документами установи з питань ПВК/ФТ, з урахуванням вимог, визначених у додатку 13 до Положення № 107.</p> <p>Разом із тим, якщо на момент виявлення та підтвердження збігу даних активів такого клієнта в установі немає, з метою дотримання установою вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ та недопущення їх порушення установа, на думку Національного банку України, має забезпечити негайне замороження активів такого клієнта під час їх отримання в результаті спроби проведення таким клієнтом фінансової операції (зокрема, під час повернення таким клієнтом виданих йому ломбардом грошей під заставу, ломбард має заморозити такі кошти та обліковувати їх разом із заставою протягом всього періоду перебування цієї особи в переліку терористів).</p> <p>Відповідно до пункту 18 додатка 13 до Положення № 107 установа зобов'язана забезпечити облік заморожених активів, що є предметом фінансової операції, таким чином, щоб мати змогу на запит Національного банку України продемонструвати здійснені установою заходи щодо замороження активів та наявність в установі заморожених активів у повному обсязі (за потреби).</p> <p>¹ Запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.</p> <p>² Перелік осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, що формується в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та оприлюднюється на офіційному вебсайті спеціально уповноваженого органу.</p>

2	<p>Які, на думку Національного банку України, ломбард може встановити у своїх внутрішніх документах у разі здійснення спрощених методів ідентифікації та верифікації клієнтів ліміти [крім установлення ліміту щодо розміру фінансових операцій клієнта за певний період (наприклад, місяць, квартал, рік)]?</p>	<p>Умови використання спрощених методів верифікації клієнтів наведені в пункті 32 додатка 2 до Положення № 107 та включають:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ризик ділових відносин з клієнтом (фінансової операції без встановлення ділових відносин) є низьким; 2) обмеження щодо загальної суми всіх фінансових операцій, які зменшують активи клієнта; 3) обмеження щодо загальної суми зобов'язань установи перед клієнтом/клієнта перед установою.
3	<p>Чи розглядається Національним банком України можливість спрощення здійснення фінансового моніторингу ломбардами, що належать до категорії мікропідприємств?</p>	<p>Мікропідприємствами є установи, які згідно з критеріями, наведеними в Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, належать до цієї категорії підприємств.</p> <p>Положення № 107 не містить норм щодо здійснення мікропідприємствами “спрощеного фінансового моніторингу”.</p> <p>Згідно з нормами Положення № 107 (пункт 73, 76 розділу V) єдина відмінність у вимогах щодо мікропідприємств відносно інших установ полягає в можливості голови виконавчого органу (якщо виконавчий орган колегіальний), директора (президента) (якщо виконавчий орган одноосібний) або іншої посадової особи, яка здійснює керівництво та управління мікропідприємства відповідно до законодавства України та його установчих документів бути відповідальним працівником¹. Також відповідальний працівник мікропідприємства може мати вищу освіту незалежно від спеціалізації (тобто не обов'язково вищу економічну, юридичну освіту або освіту в галузі управління, як це передбачено для відповідальних працівників усіх установ).</p> <hr style="width: 20%; margin-left: 0;"/> <p>¹ Працівник установи, відповідальний за проведення фінансового моніторингу в установі.</p>
4	<p>Хто має право затвердити внутрішні документи з питань ПБК/ФТ – правління кредитної спілки чи голова правління кредитної спілки?</p>	<p>Внутрішні документи установи з питань ПБК/ФТ затверджуються виконавчим органом (якщо виконавчий орган колегіальний)/керівником установи в порядку, визначеному установчими документами установи, за поданням відповідального працівника установи (пункт 29 Положення № 107).</p>
5	<p>Чи може відповідальний працівник кредитної спілки провадити внутрішні перевірки щодо дотримання кредитною спілкою вимог законодавства України у сфері ПБК/ФТ? Якщо голова правління кредитної спілки є одночасно відповідальним працівником, хто</p>	<p>Внутрішні перевірки (контроль) на предмет дотримання установою вимог законодавства в сфері ПБК/ФТ мають здійснюватися внутрішнім аудитом (контролем) установи та/або шляхом залучення незалежних аудиторів у цій сфері (пункт 15 розділу II Положення № 107).</p> <p>Тому, на думку Національного банку України, якщо установа приймає рішення, що внутрішні перевірки (контроль) на предмет дотримання установою вимог законодавства у</p>

	<p>повинен розглядати звіт за результатами внутрішньої перевірки щодо дотримання кредитною спілкою вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ?</p>	<p>сфері ПВК/ФТ здійснюватимуться внутрішнім аудитом (контролем) установи, то вона самостійно у своїх внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ визначає порядок проведення таких перевірок, зокрема встановлює підрозділи або працівників, на яких покладається ця функція (за виключенням відповідального працівника установи та підрозділу фінансового моніторингу).</p>
6	<p>У Положенні № 107 постійно використовуються такі поняття як “інформація з відкритих джерел”, “джерела одержання надійної інформації/надійні джерела”, “офіційні джерела”, “публічні джерела”, “авторитетні видання”. Але зазначені поняття ніде не розкриваються. У зв’язку з цим виникають питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - що таке “відкриті джерела”, “джерела одержання надійної інформації/надійні джерела”, “офіційні джерела”, “публічні джерела”, “авторитетні видання”? Їх адреси в мережі Інтернет, назви? - чи існує перелік “відкритих джерел”, “джерел одержання надійної інформації/надійних джерел”, “офіційних джерел”, “публічних джерел”, “авторитетних видань”? - чи потрібно прописувати у внутрішніх документах кредитної спілки з питань ПВК/ФТ перелік “відкритих джерел”, “джерел одержання надійної інформації/надійних джерел”, “офіційних джерел”, “публічних джерел”, “авторитетних видань”? - яким чином документується отримання інформації з “відкритих джерел”, “джерел одержання надійної інформації/надійних джерел”, “офіційних джерел”, “публічних джерел”, “авторитетних видань”? Чи можливо просто фіксувати в опитувальнику факт проведення перевірки та зазначати інтернет адреси отримання інформації? Чи потрібно робити скріншоти, 	<p>Термін “офіційне джерело” визначений у пункті 43 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон про ПВК/ФТ).</p> <p>Термін “надійні джерела” визначений у підпункті 20 пункту 5 розділу I Положення № 107.</p> <p>Під час аналізу інформації з публічних джерел має враховуватися авторитетність такого джерела з огляду на його надійність та незалежність, а також якість викладених матеріалів (абзац п’ятий пункту 6 додатка 18 до Положення № 107).</p> <p>Так, вбачаємо, що до авторитетних джерел можна віднести вебсайти відомих засобів масової інформації, які існують протягом тривалого часу, мають позитивну репутацію, а також вебсайти організацій, діяльністю (спеціалізацією) яких є збір, аналіз та публікація відповідної інформації тощо.</p> <p>До того ж документування інформації, отриманої з авторитетних джерел, здійснюється в порядку, визначеному у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ.</p> <p>Водночас слід враховувати, що установа зобов’язана документувати всі вжиті заходи щодо застосування нею ризик-орієнтованого підходу таким чином, щоб бути здатною продемонструвати відповідність цих заходів вимогам законодавства України з питань ПВК/ФТ (пункт 68 розділу IV Положення № 107).</p>

	завантажувати відповідну інформацію (якщо є така можливість)?	
7	Чи у всіх випадках використання системи BankID Національного банку України (далі – Система BankID НБУ) повинні застосовуватися вимоги та правила до використання інструменту покладання, визначеного в Положенні № 107? Які взагалі вимоги з питань ПВК/ФТ під час використання Системи BankID НБУ?	<p>Способи верифікації особи за допомогою Системи BankID НБУ наведені в додатку 2 до Положення № 107.</p> <p>Установа може використовувати інструмент покладання для отримання інформації через Систему BankID НБУ. У такому разі установа може не виконувати вимоги, визначені в пунктах 4, 6 та 7 додатка 10 до Положення № 107 (пункт 13 додатка 10 до Положення № 107).</p>
8	Ліміти для спрощених методів верифікації клієнта (пункт 32 додатка 2 до Положення № 107) перевіряються на момент установа ділових відносин чи їх потрібно постійно відслідковувати? Які дії кредитної спілки в разі перевищення лімітів вже після встановлення ділових відносин та проведення верифікації клієнта з використанням кредитною спілкою спрощених методів верифікації (наприклад, таке перевищення станеться через рік після верифікації клієнта з використанням спрощених методів верифікації)?	<p>Згідно з вимогами підпункту 17 пункту 23 розділу III Положення № 107 внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ принаймні мають містити порядок контролю за відповідними лімітами в разі використання установою спрощених методів верифікації клієнта (представника клієнта).</p> <p>У разі недотримання хоча б однієї із зазначених у пункті 32 додатка 2 до Положення № 107 умов, установа має здійснити верифікацію клієнта з використанням повноцінної моделі верифікації, визначеної в цьому додатку.</p>
9	Який порядок оцінки ризик-профілю кредитної спілки та визначення ризик-апетиту (схильність до ризику) кредитної спілки в сфері ПВК/ФТ? Яким чином оформлюється ризик-профіль кредитної спілки та визначається ризик-апетит кредитної спілки у сфері ПВК/ФТ?	<p>Відповідно до підпункту 1 пункту 35 розділу IV Положення № 107 ризик-орієнтований підхід має ґрунтуватися на оцінці ризиків та включати в себе:</p> <p>1) оцінку ризик-профілю установи: виявлення та оцінку ризиків ВК/ФТ¹, притаманних діяльності установи; наявних заходів з управління ризиками ВК/ФТ для їх зниження (мінімізації); визначення ризик-апетиту установи у сфері ПВК/ФТ (прийнятного для установи рівня ризику ВК/ФТ);</p> <p>У пунктах 36 і 37 розділу IV Положення № 107 визначені вимоги щодо оцінки ризик-профілю установи, яка має враховувати специфіку діяльності, особливості та можливості використання своїх продуктів та послуг.</p> <p>Згідно з пунктом 45 розділу IV Положення № 107 установа на підставі оцінки ризиків ВК/ФТ, притаманних її діяльності, визначає свій ризик-апетит (рівень прийнятного рівня ризику) у сфері ПВК/ФТ, урахуваючи:</p> <p>1) ризики, які установа готова прийняти;</p>

		<p>2) ризики, які установа може прийняти, але лише після вжиття заходів з управління такими ризиками (їх мінімізації);</p> <p>3) ризики, які є неприйнятними для установи.</p> <p>Отже, порядок виявлення та оцінки ризиків ВК/ФТ, що притаманні діяльності кредитної спілки, має містити порядок аналізу ризиків ВК/ФТ продуктів/послуг, які нею надаються, масштабу діяльності, видів клієнтів тощо.</p> <p>Порядок здійснення оцінки ризик-профілю кредитної спілки має міститися у внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ (підпункт 4 пункту 23 розділу III Положення № 107). Документування оцінки свого ризик-профілю та ризик-апетиту кредитна спілка здійснює відповідно до своїх внутрішніх процедур.</p> <hr/> <p>¹ Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення.</p>
10	<p>Які заходи не будуть вважатися формальними та відповідатимуть вимогам законодавства України під час здійснення посиленних заходів належної перевірки (далі – ПЗНП)?</p>	<p>Під час здійснення ПЗНП установа обирає вид необхідного до вжиття заходу залежно від виявлених ризиків, притаманних діловим відносинам (фінансовій операції без встановлення ділових відносин) з клієнтом, та що є пропорційним таким ризикам. Такими заходами, зокрема, можуть бути заходи, визначені в додатку 6 до Положення № 107, перелік яких не є вичерпним.</p> <p>Установа самостійно визначає види необхідних до вжиття установою заходів та обсяг необхідної додаткової інформації для здійснення ПЗНП (пункт 5 додатка 6 Положення № 107).</p> <p>У порядку здійснення ПЗНП клієнтів рекомендуємо установам визначати зв'язок між обраним посиленим заходом належної перевірки та виявленими критеріями ризику ВК/ФТ, строки їх проведення, перелік працівників, які прийматимуть рішення про визначення конкретного переліку потрібних до вжиття заходів залежно від виявлених ризиків та будуть відповідати за вжиття таких заходів, вимоги до документування вжитих заходів та отриманих результатів.</p>
11	<p>Тестування працівників за результатами навчання з питань ПВК/ФТ можливе в усній формі? Як фіксувати результати усного тестування?</p>	<p>У додатку 17 до Положення № 107 встановлені вимоги щодо проведення установою навчальних заходів.</p> <p>Установа щорічно розробляє план проведення навчальних заходів з питань ПВК/ФТ, який затверджується виконавчим органом (якщо виконавчий орган колегіальний) /керівником установи.</p> <p>У пункті 5 додатка 17 до Положення № 107 передбачено, що установа після проходження працівниками установи відповідного навчання забезпечує тестування рівня</p>

		<p>отриманих працівниками знань, та забезпечує проходження повторного навчання тими працівниками, які за результатами тестування отримали незадовільні результати.</p> <p>Установа документує факт проведення відповідних навчальних заходів, фіксуючи, зокрема, таку інформацію: результати тестування та/або копія сертифіката (за наявності) (пункт 6 додатка 17 до Положення № 107).</p> <p>Ураховуючи зазначене вище та те, що згідно з підпунктом 17 пункту 7 розділу II Положення № 107 всі дії працівників установи мають бути належно задокументовані, рекомендуємо передбачати проведення тестування працівників установи за результатами навчання з питань ПВК/ФТ у письмовій формі.</p>
12	<p>Відповідно до пункту 17 додатка 14 до Положення № 107 кредитна спілка зобов'язана вести реєстр фінансових операцій, реєстр повідомлень про підозрілу фінансову діяльність, реєстр розбіжностей про кінцевих бенефіціарних власників (далі – КБВ), реєстр відмов та реєстр заморожень/розморожень, визначення яких наведено в Положенні № 107. Форма цих реєстрів не затверджена. Водночас продовжує діяти наказ Міністерства фінансів України від 29.01.2016 № 24 «Про затвердження форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та інструкції щодо їх заповнення», яким затверджено форму обліку № 2-ФМ «Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу».</p> <p>У зв'язку із цим, виникають питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - положення якого нормативно-правового акта необхідно застосовувати та які саме реєстри повинна вести кредитна спілка? - чи існують типові форми реєстру фінансових операцій, реєстру повідомлень про підозрілу фінансову діяльність, реєстру розбіжностей про КБВ, реєстру відмов та реєстру заморожень/розморожень, визначення в Положенні № 107? 	<p>Відповідно до Положення № 107 установи як суб'єкти первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ) мають вносити визначені в пунктах 24–29 додатка 14 до цього Положення дані до реєстрів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фінансових операцій установи, що підлягають фінансовому моніторингу; - повідомлень про підозрілу фінансову діяльність; - повідомлень установи про розбіжності між відомостями про КБВ, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР), та інформацією про КБВ, отриманою установою в результаті здійснення належної перевірки клієнта (далі – НПК) (реєстр розбіжностей про КБВ); - повідомлень установи про здійснені відмови у встановленні (підтриманні) ділових відносин з клієнтами (реєстр відмов); - повідомлень установи про здійснені замороження/розмороження активів, пов'язаних з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням (реєстр заморожень/розморожень), інформація про які надсилається до спеціально уповноваженого органу (далі – СУО). <p>Згідно з пунктом 19 розділу II Положення № 107 установа подає СУО інформацію, зокрема про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншу інформацію, що може бути пов'язана з ВК/ФТ, у порядку, встановленому відповідними нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів України.</p> <p>До набрання чинності новими підзаконними нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів України з питань ПВК/ФТ установи мають керуватися, зокрема Інструкцією щодо заповнення форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 29.01.2016 № 24 (далі – Інструкція).</p>

		<p>У разі подання до СУО інформації під час заповнення форми № 2-ФМ “Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу” потрібно зазначати інформацію відповідно до додатків 2 та 3 до Інструкції з <u>урахуванням рекомендацій СУО, які наведені на його офіційному сайті (https://fiu.gov.ua/pages/finansovii-monitorint/tehnologi/dlja-nebankivskih-ustanov/rekomendacziji-shhodo-podannya-z-28-kvitnya-2020-roku-nebankivskimi-ustanovami-do-derzhfinmonitoringu-informacziji-pro-finansovi-operacziji-ta-shhodo-postanovki-na-oblik-spfm-onovleno-22-11-2022.html)</u>.</p>
13	<p>У пункті 5 статті 7 Закону про ПВК/ФТ суб’єкт первинного фінансового моніторингу зобов’язаний встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин), зокрема стосовно таких клієнтів: клієнтів, які є громадянами держави, що здійснює збройну агресію проти України (крім громадян такої держави, яким надано статус учасника бойових дій після 14 квітня 2014 року), та/або особами, місцем постійного проживання (перебування, реєстрації) яких є держава, що здійснює збройну агресію проти України.</p> <p>Чи вважати клієнтів – громадян російської федерації/республіки білорусь, які давно проживають на території України на законних підставах (мають посвідки на постійне/тимчасове проживання в Україні) клієнтами, яким має бути встановлений високий ризик ділових відносин?</p> <p>Чи проводити таким клієнтам НПК та ПЗНП?</p>	<p>Якщо клієнт/КБВ клієнта є громадянином держави, що здійснює збройну агресію проти України (крім громадян такої держави, яким надано статус учасника бойових дій після 14 квітня 2014 року), суб’єкт первинного фінансового моніторингу зобов’язаний встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) стосовно такого клієнта, незважаючи на наявність у клієнта/КБВ клієнта законних підстав проживати/перебувати на території України.</p> <p>Стосовно клієнтів, яким присвоєно високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин), установою проводяться ПЗНП.</p> <p>Порядок проведення установами ПЗНП клієнтів наведений в додатку 6 до Положення № 107.</p> <p>Перелік ПЗНП, визначений в Положенні № 107, не є вичерпним. Установа самостійно визначає види необхідних до вжиття установою заходів та обсяг необхідної додаткової інформації для здійснення посиленних заходів належної перевірки (пункт 5 додатка 6 до Положення № 107).</p>
14	<p>Яким чином перевіряти збіги за РЕР (РЕPs у множині)¹, якщо сайт https://per.org.ua/ та відкритий реєстр національних публічних діячів України закрито для перегляду на час воєнного стану?</p>	<p>Згідно з вимогами додатка 8 до Положення № 107 внутрішні процедури щодо особливостей роботи з РЕPs повинні містити види інформаційних джерел, що використовуються установою для встановлення належності клієнтів до категорії РЕPs, та кількість інформаційних джерел (їх комбінації), які використовуються установою для відповідних категорій клієнтів.</p>

	<p>¹ Фізична особа, яка є політично значущою особою, членом її сім'ї або особою, пов'язаною з політично значущою особою, або інша особа, кінцевий бенефіціарний власник якої є політично значущою особою, членом її сім'ї або особою, пов'язаною з політично значущою особою.</p>	<p>Отже, установа згідно з вимогами міжнародних стандартів у сфері ПВК/ФТ та законодавства України для встановлення належності клієнтів до категорії PEPs не повинна обмежуватися одним джерелом. Пропонуємо скористатися рекомендаціями щодо пошуку PEPs, що наведені в керівних настановах «Управління діловими відносинами із політично значущими особами», що розміщені на офіційному сайті Державної служби фінансового моніторингу України (далі – ДСФМУ) (пункти 5.3 і 5.4 розділу V цих настанов).</p>
15	<p>Якщо строк дії договору закінчився, а зобов'язання за договором ще не виконані чи вважати що ділові відносини ще тривають з клієнтом? Наприклад: є рішення суду, судовий наказ передано у виконавчу службу, виконавча служба утримує з заробітної плати заборгованість та перераховує її кредитній спілці.</p> <p>Чи вважати особу клієнтом, якщо виконання зобов'язань за договором відбувається за рішенням суду через виконавчу службу?</p>	<p>Відповідно до пункту 19 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ ділові відносини - відносини між клієнтом та суб'єктом первинного фінансового моніторингу, пов'язані з діловою, професійною чи комерційною діяльністю суб'єкта первинного фінансового моніторингу, що виникли на підставі договору, у тому числі публічного, про надання (використання) фінансових або інших послуг, здійснення суб'єктом первинного фінансового моніторингу іншої діяльності (далі - послуги) та передбачають тривалість існування після їх встановлення.</p> <p>Згідно зі статтею 599 Цивільного кодексу України зобов'язання припиняється виконанням, проведеним належним чином. Отже, зобов'язання не виконане належним чином продовжує існувати до його повного виконання, яке має бути проведене належним чином.</p> <p>Ураховуючи вищенаведене, на думку Національного банку України, ділові відносини, що виникли між СПФМ та клієнтом на підставі договору, тривають до повного виконання зобов'язань за таким договором.</p>
16	<p>Якщо проведено НПК, чи потрібно у разі повторної видачі кредиту (видача може відбуватися через пів року, через рік) для верифікації клієнта робити знову НПК?</p>	<p>НПК включає в себе, зокрема здійснення ідентифікації та верифікації клієнта, а також забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта.</p> <p>Згідно з частиною п'ятнадцятою статті 11 Закону про ПВК/ФТ повторна ідентифікація та верифікація клієнта (його представника) не є обов'язковими, якщо ця особа раніше була ідентифікована та верифікована згідно з вимогами закону, за умови відсутності у СПФМ підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними.</p> <p>Отже, у разі припинення зобов'язань за кредитним договором, укладеним між установою та фізичною особою, ділові відносини між ними припиняються (у разі існування тільки цього договору) і ця фізична особа вже не вважатиметься клієнтом установи в контексті визначення, наведеного в Законі про ПВК/ФТ. Водночас у разі наступного встановлення ділових відносин (укладення нового договору кредиту із цією фізичною особою) не потрібно здійснювати повторно її ідентифікацію і верифікацію, якщо ця особа</p>

		<p>раніше була ідентифікована та верифікована згідно з вимогами закону, за умови відсутності в установи підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними на момент встановлення таких відносин. Разом з цим звертаємо увагу, що згідно з пунктом 23 додатка 1 до Положення № 107 установа документує проведення належної перевірки клієнта та прийняті установою рішення в спосіб, що дасть змогу продемонструвати їх належне здійснення та обґрунтованість, та зберігає відповідні документи та/або інформацію у справі клієнта протягом строків, визначених Законом про ПВК/ФТ.</p>
17	<p>Чи потрібно робити ознайомлення працівників та опрацювання скринінговою процедурою даних у наявній клієнтській базі, якщо наказом ДСФМУ особу виключено з переліку терористів?</p>	<p>У пункті 61 розділу IV Положення № 107 визначено зобов'язання установи на постійній основі формувати та вести в електронному вигляді переліки клієнтів із встановленими/переоціненими установою рівнями ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) з такими клієнтами, включаючи низький, середній, високий, неприйнятно високий рівні ризику та факти встановлення установою належності клієнтів до категорії РЕР (далі – Переліки клієнтів).</p> <p>Відповідно до пункту 18 розділу II Положення № 107 установа (крім платіжної установи) зобов'язана забезпечити процедури перевірки наявності клієнтів у переліках терористів та замороження активів, пов'язаних з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням, за допомогою СА (за наявності) або з використанням альтернативних методів, уключаючи методи, що передбачають оброблення інформації в електронному вигляді.</p> <p>Установа (крім платіжної установи) зобов'язана задокументувати опис суті вищезазначених заходів (пункт 18 розділу II Положення № 107).</p> <p>Відповідно до пункту 15 додатка 13 до Положення № 107 установа також забезпечує опрацювання скринінговою процедурою даних у наявній клієнтській базі щоразу під час:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) унесення змін до переліку терористів; 2) актуалізації даних про клієнтів та осіб, які мають зв'язки з клієнтом (зокрема представників клієнтів, КБВ). <p>Отже, у разі внесення змін до переліку терористів, у тому числі виключення особи з переліку терористів, установа також повинна забезпечити процедуру перевірки клієнтів з Переліків клієнтів, використовуючи альтернативні методи (якщо немає СА), та в разі виявлення такої особи вжити заходів щодо розмороження активів згідно з пунктом 25 додатка 13 до Положення № 107.</p> <p>Вимога щодо ознайомлення працівників у такому випадку не передбачена нормами Положення № 107, доцільність такої процедури визначається установою самостійно.</p>

18	<p>Як провести актуалізацію даних про клієнтів, які є боржниками, з якими немає контакту, та за якими є судові рішення?</p>	<p>У пункті 16 додатка 1 до Положення № 107 передбачено, що для клієнтів, <u>які не підтримують ділових відносин з установою</u> або не здійснюють подальших разових фінансових операцій на значну суму (за наявності попередньої разової фінансової операції на значну суму), <u>протягом останніх шести місяців до настання подій, зазначених у пунктах 14, 15 додатка 1 до Положення № 107</u>, установа проводить актуалізацію даних про клієнтів у день їх наступного звернення до установи та/або до моменту ініціювання ними проведення фінансових операцій.</p> <p>Водночас звертаємо увагу, що особливості виконання окремих вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу протягом дії воєнного стану встановлені в постанові Правління Національного банку України від 23.03.2022 № 60 “Про особливості виконання окремих вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) протягом дії воєнного стану” (зі змінами) (далі – Постанова № 60).</p> <p>Так, згідно з підпунктом 1 пункту 6 Постанови № 60 СПФМ, державне регулювання та нагляд за якими у сфері фінансового моніторингу здійснює Національний банк України, якщо немає можливості встановити з клієнтом контакт або в разі закінчення строку (припинення) дії, втрати чинності чи визнання недійсними поданих документів, втрати чинності/обміну ідентифікаційного документа клієнта (представника клієнта), можуть не вживати заходів щодо актуалізації даних про клієнтів, передбачених у пунктах 13–16 додатка 1 до Положення № 107.</p> <p>Разом із тим згідно з підпунктом 2 пункту 6 Постанови № 60 СПФМ, державне регулювання та нагляд за якими у сфері фінансового моніторингу здійснює Національний банк України, якщо немає перешкод для актуалізації даних про клієнтів, здійснюють таку актуалізацію з використанням дистанційних каналів зв'язку в межах технічних можливостей, передбачених Положенням № 107.</p>
19	<p>Що може бути доказом проведення своєчасної перевірки даних у наявній клієнтській базі на предмет наявності клієнтів <u>у переліку терористів, належності до РЕР?</u></p>	<p>Згідно з пунктом 18 розділу II, пунктом 3 додатка 13 до Положення № 107 установа (крім платіжної установи) зобов'язана забезпечити процедури перевірки наявності клієнтів, зокрема в переліках терористів за допомогою СА (за наявності) або з використанням альтернативних методів, уключаючи методи, що передбачають оброблення інформації в електронному вигляді.</p> <p>У пункті 4 додатка 13 до Положення № 107 передбачено, що установа розробляє та документує у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ порядок здійснення заходів, що забезпечують можливість замороження установою активів терористів, зокрема:</p>

		<p>1) порядок завантаження переліку терористів та змін до нього;</p> <p>2) порядок здійснення скринінгових процедур, які дають змогу установі виявити в її клієнтській базі та фінансових операціях, що здійснюються за допомогою установи, індикатори пов'язаності з особами з переліку терористів.</p> <p>Установа оновлює наявний у неї перелік терористів негайно, але не пізніше наступного робочого дня з дня розміщення на офіційному вебсайті СУО змін до переліку терористів (пункт 12 додатка 13 до Положення № 107)</p> <p>Отже, зазначені процедури (порядки) мають надавати змогу відслідкувати завантаження установою переліків терористів (змін до них) та результати здійснених скринінгових процедур.</p> <p>Також звертаємо увагу, що згідно з пунктом 20 додатка 1 до Положення № 107 установа зобов'язана формувати та вести анкети клієнтів, зокрема в разі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) якщо ризик ділових відносин з клієнтом (ризик фінансової операції без встановлення ділових відносин з клієнтом) є високим; 2) виявлення факту належності потенційного клієнта та клієнта, з яким підтримуються ділові відносини, до категорії РЕР. <p>У разі виявлення факту включення клієнта до переліку терористів за результатом скринінгових процедур, належності до РЕР, – відповідні результати мають бути зафіксовані установою в анкеті клієнта.</p>
20	<p>Чи потрібно навчати тимчасово виконуючого обов'язки відповідального працівника установи в академії фінансового моніторингу, якщо він працює лише під час відпустки відповідального працівника?</p>	<p>Відповідно до пункту 84 розділу V Положення № 107 установа покладає тимчасове виконання обов'язків відповідального працівника установи (у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відпусткою, відрядженням) на особу, яка має бездоганну ділову репутацію та <u>відповідає кваліфікаційним вимогам, установленим Положенням № 107.</u></p> <p>Згідно з пунктом 74 розділу V Положення № 107 кваліфікаційними вимогами щодо відповідального працівника установи є <u>вимоги щодо професійної придатності відповідального працівника установи.</u> Такими вимогами згідно з підпунктом 3 пункту 76 розділу V Положення № 107 є обізнаність із законодавством України у сфері ПВК/ФТ, а також володіння навичками щодо застосування в практичній діяльності вимог законодавства України та внутрішніх документів установи з питань ПВК/ФТ, що має бути підтверджено документом про проходження навчання у сфері ПВК/ФТ на базі відповідного навчального закладу, віднесеного до сфери управління спеціально уповноваженого органу (далі – СУО), або в інших навчальних закладах за погодженням із СУО протягом останніх трьох років.</p>

Таким чином, вимоги щодо професійної придатності визначені, зокрема в підпункті 3 пункту 76 розділу V Положення № 107, і застосовуються щодо особи, яка тимчасово виконуватиме обов'язки відповідального працівника установи (у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відпусткою, відрядженням).

Окремо слід звернути увагу, що особа, яка вперше призначається на посаду відповідального працівника установи та/або не проходила навчання у сфері ПВК/ФТ протягом останніх трьох років, може бути призначена на посаду відповідального працівника установи без наявності документа, зазначеного в підпункті 3 пункту 76 розділу V Положення № 107, за умови проходження нею навчання у сфері ПВК/ФТ протягом трьох місяців з дня її призначення на посаду відповідального працівника установи та отримання документа про проходження навчання у сфері ПВК/ФТ (абзац п'ятий пункту 76 розділу V Положення № 107).

Установа в порядку, визначеному внутрішніми документами, має перевірити особу, яка тимчасово виконуватиме обов'язки відповідального працівника установи (у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відпусткою, відрядженням), до її призначення, впевнитися у наявності/відсутності у неї бездоганної ділової репутації, а також про її відповідність/невідповідність кваліфікаційним вимогам, установленим Положенням № 107, зокрема у наявності/відсутності документального підтвердження проходження нею навчання у сфері ПВК/ФТ протягом останніх трьох років, та самостійно прийняти рішення щодо можливості призначення такої особи тимчасово виконуючою обов'язки відповідального працівника установи.

21	<p>Чи достатньо одного безкоштовного джерела для перевірки клієнтів на приналежність до PEP?</p>	<p>Згідно з пунктами 3, 6 додатка 8 до Положення № 107 установа, використовуючи ризик-орієнтований підхід, розробляє внутрішні процедури щодо особливостей роботи з PEPs, зокрема: кількість інформаційних джерел (їх комбінації), які використовуються установою для відповідних категорій клієнтів.</p> <p>З метою визначення належності клієнта до категорії PEP установа зобов'язана використовувати не лише інформацію, надану клієнтом, а й інші джерела інформації, якщо рівень ризику ділових відносин (разової фінансової операції на значну суму) з клієнтом є вищим, ніж низький.</p> <p>Проте установа повинна враховувати: <u>якщо інформації про відповідну особу немає в окремій базі даних, це не є підтвердженням того, що особа не належить до категорії PEP (пункт 6 додатка 8 до Положення № 107).</u></p> <p>У листі від 24.05.2021 № 25-0006/44910 Національний банк України надавав перелік інформаційних ресурсів для використання СПФМ, який містить, зокрема інформаційні ресурси для отримання інформації щодо PEP.</p> <p>Також рекомендації щодо відкритих інформаційних джерел стосовно виявлення PEP містяться в керівних настановах “Управління діловими відносинами із політично значущими особами”, розміщених на вебсайті ДСФМУ.</p> <p>Отже, під час виявлення відношення клієнта до категорії PEP, установа не має покладатися на одне джерело інформації.</p> <p>Окремо зазначаємо щодо переліку терористів. Такий перелік оприлюднюється на офіційному вебсайті ДСФМУ (в розділі Діяльність/Протидія тероризму/Перелік терористів/Актуальний перелік осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції).</p>
22	<p>Чи можна використовувати показники фінансової звітності кредитної спілки під час оцінки власного ризик-профілю за фактором характеру та масштабу діяльності? Які ще показники можна використовувати?</p>	<p>У пункті 36 розділу IV Положення № 107 передбачено, що установа здійснює оцінку власного ризик-профілю з урахуванням специфіки своєї діяльності й, зокрема такого фактору, як характер та масштаб діяльності установи.</p> <p>Установа має розуміти масштаб своєї діяльності. Показники фінансової звітності, у тому числі можуть використовуватися під час оцінки ризик-профілю установи.</p>
23	<p>Відповідно до пункту 48 розділу IV Положення № 107 виконавчий орган (якщо виконавчий орган колегіальний)/керівник установи не рідше одного разу на рік розглядає результати оцінки ризик-профілю установи, затверджує відповідне рішення за результатами</p>	<p>Установа зобов'язана здійснювати, зокрема оцінку/переоцінку ризиків, у тому числі притаманних її діяльності, <u>документувати</u> її результати, а також підтримувати в <u>актуальному стані</u> інформацію щодо оцінки ризиків, притаманних її діяльності (ризик-профіль установи) (пункт 62 розділу IV Положення № 107).</p> <p>Таким чином, розгляд виконавчим органом (якщо виконавчий орган колегіальний)/керівником установи результатів оцінки ризик-профілю установи не рідше</p>

	<p>такого розгляду та доводить до відома відповідального працівника установи для його подальшого виконання.</p> <p>Затвердженню виконавчим органом підлягають результати оцінки ризик-профілю установи чи безпосередньо ризик – профіль цієї установи?</p>	<p>одного разу на рік (відповідно до пункту 48 розділу IV Положення № 107) здійснюється з метою підтримки в актуальному стані інформації щодо ризик-профілю установи, а рішення, прийняте за результатами розгляду ризик-профілю установи, є документуванням результатів оцінки ризиків-профілю установи.</p> <p>Звертаємо увагу, що оцінка ризик-профілю установи проводиться саме для того, щоб сформувати актуальний ризик-профіль установи. Тому підхід установи до такої оцінки та її результатів має бути комплексним та всеохоплюючим.</p>
24	<p>Керуючись абзацом першим частини восьмої статті 11 Закону про ПВК/ФТ, на підставі яких документів СПФМ зобов'язаний здійснити верифікацію відомостей про місце проживання фізичної особи-резидента та фізичної особи-нерезидента, які не є підприємцями. Чи достатніми будуть заходи належної перевірки з верифікації відомостей про місце проживання клієнта, якщо суб'єкт первинного фінансового моніторингу фіксуватиме відповідні відомості зі слів самого клієнта?</p>	<p>Відповідно до частини восьмої статті 11 Закону про ПВК/ФТ СПФМ зобов'язаний здійснювати верифікацію на підставі офіційних документів або інформації, отриманої з офіційних та/або надійних джерел (якщо інше не передбачено цим Законом). Разом із цим відомості про місце проживання або місце перебування фізичної особи-резидента, місце проживання або місце тимчасового перебування фізичної особи-нерезидента в Україні, встановлені СПФМ на підставі, зокрема, інформації, одержаної від клієнта (представника клієнта) <u>та засвідченої ним</u>, не потребують верифікації <u>в разі відсутності в СПФМ підозр щодо достовірності (чинності) таких документів та/або інформації.</u></p> <p>Тобто, за умови, якщо немає підозр, інформацію про місце проживання установа може фіксувати зі слів фізичної особи, але клієнт має засвідчити таку інформацію (пункти 9, 28 додатка 2 до Положення № 107).</p> <p>Порядок отримання такої інформації визначається установою у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ.</p>
25	<p>На підставі яких ознак СПФМ слід зробити висновок стосовно того, що певні операції клієнта є пов'язаними між собою, з метою виконання вимог Закону про ПВК/ФТ?</p>	<p>Процедури, визначені у внутрішніх документах установи з питань ПВК/ФТ, повинні передбачати заходи, що здійснює установа з метою проведення НПК, зокрема під час проведення разової фінансової операції без встановлення ділових відносин або кількох фінансових операцій, що можуть бути пов'язані між собою, на загальну суму, що дорівнює або перевищує еквівалент 400 тисяч гривень, залежно від рівня ризику проведення фінансової операції (частина четверта статті 11, частина перша статті 20 Закону про ПВК/ФТ, пункт 23 Положення № 107).</p> <p>Отже, установа виявляє ознаки дроблення/ознаки пов'язаності фінансових операцій відповідно до внутрішніх процедур установи. Прикладом може бути здійснення разових фінансових операцій в одній установі однією особою одночасно або в короткий проміжок часу, водночас сума кожної операції не дорівнює та не перевищує еквівалент 400 тисяч гривень.</p>
26	<p>З якою періодичністю та які форми внутрішніх навчань з питань ПВК/ФТ для</p>	<p>Згідно з додатком 17 до Положення № 107 навчання працівників може бути як внутрішнім, так і зовнішнім згідно з затвердженим планом.</p>

	<p>працівників небанківської фінансової установи, залучених до проведення первинного фінансового моніторингу, прийнятні Національним банком України та дають змогу вважати, що установа належним чином виконує вимогу щодо забезпечення на постійній основі проведення навчальних заходів для працівників установи з метою розуміння ними покладених на них обов'язків та порядку дій з питань ПВК/ФТ?</p>	<p>СПФМ має приділяти належну увагу не кількості навчальних заходів, а рівню знань працівників із питань ПВК/ФТ, практичне застосування яких демонструє належне розуміння працівниками здійснення ними всіх необхідних заходів у сфері ПВК/ФТ. Відповідно установа проводить навчання працівників із питань ПВК/ФТ із такою періодичністю, яка потрібна для підтримання рівня знань та кваліфікації, необхідних для належного виконання такими працівниками своїх обов'язків у сфері ПВК/ФТ.</p>
27	<p>Законодавство у сфері ПВК/ФТ вимагає, щоб відповідальний працівник установи постійно підтримував свої знання з питань фінансового моніторингу на належному рівні, у тому числі шляхом проходження навчання у сфері ПВК/ФТ. Які види/форми навчань, у яких навчальних закладах, з якою періодичністю на думку Національного банку України, має проходити відповідальний працівник для того, щоб установа належним чином виконувала зазначену вимогу законодавства?</p>	<p>СПФМ зобов'язаний, зокрема вживати відповідно до законодавства України заходів для забезпечення проходження відповідальним працівником навчання у сфері ПВК/ФТ <u>протягом трьох місяців з дня його призначення</u>, а також підвищення кваліфікації відповідального працівника шляхом проходження навчання <u>не менше одного разу на три роки на базі відповідного навчального закладу, що належить до сфери управління СУО, та в інших навчальних закладах за погодженням із СУО</u> (пункт 23 частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ).</p> <p>Відповідальний працівник установи повинен постійно підтримувати свої знання з питань ПВК/ФТ на належному рівні, у тому числі шляхом проходження навчання у сфері ПВК/ФТ, а також підвищення кваліфікації в порядку та у строки, установлені Законом про ПВК/ФТ (пункт 13 розділу II Положення № 107).</p> <p>Таким чином, законодавство у сфері ПВК/ФТ вимагає постійного підтримання відповідальним працівником установи свого рівня знань з питань ПВК/ФТ на належному рівні, у тому числі шляхом проходження навчання та підвищення кваліфікації у сфері ПВК/ФТ з дотриманням установлених Законом про ПВК/ФТ та Положенням № 107 порядку, строків та переліку навчальних закладів.</p>
28	<p>Чи має небанківська фінансова установа забезпечувати проходження навчань за межами установи, підвищення кваліфікації у сфері ПВК/ФТ внутрішнім аудитором, на якого покладені функції здійснення внутрішнього контролю та перевірок щодо дотримання установою вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ?</p>	<p>Установа у своїх внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ має визначити категорії працівників (відповідні посади, структурні підрозділи установи), які мають проходити навчання з питань ПВК/ФТ.</p> <p>Аудиторам, які здійснюють перевірки з питань ПВК/ФТ, також доцільно підвищувати свій рівень знань у цій сфері, зокрема для своєчасного виявлення внутрішнім аудитом (контролем) проблемних питань та ознак неналежної системи управління ризиками ВК/ФТ, як вимагає Положення № 107.</p>

29	<p>У якому значенні термін «нерезидент» вживається у Законі про ПВК/ФТ та Положенні № 107? Чим слід керуватися СПФМ під час визначення належності осіб до резидентів, виконуючи заходи НПК? Нормами Закону України «Про валюту і валютні операції» чи Податкового кодексу України?</p> <p>Чи належать до нерезидентів особи, які мають посвідку на тимчасове проживання в Україні та/або мають реєстраційний номер облікової картки платника податків (індивідуальний податковий номер)?</p>	<p>Підхід до визначення резидентності фізичних осіб для цілей застосування валютного законодавства та законодавства у сфері ПВК/ФТ єдиний.</p> <p>Резидентність фізичних осіб визначається відповідно до норм Закону України “Про валюту і валютні операції” (далі – Закон про валюту) та Положення про здійснення операцій із валютними цінностями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2 (зі змінами) (далі – Положення № 2).</p> <p>Так, <u>резидентами</u> є особи, <u>які мають постійне місце проживання на території України</u>, що підтверджується відповідним документом, до якого згідно із законодавством України включено інформацію про місце проживання особи на території України, включаючи паспорт/паспортний документ або документ, що його замінює, посвідку на постійне проживання, у тому числі ті, які тимчасово перебувають за кордоном; <u>нерезидентами</u> – особи, які мають <u>постійне місце проживання за межами України</u> (реєстрацію), у тому числі ті, що <u>тимчасово перебувають на території України</u> (пункти 8, 9 частини першої статті 1 Закону про валюту, підпункти 1, 3 пункту 2 розділу I Положення № 2).</p> <p>Таким чином, достатньою підставою для визначення особи резидентом/нерезидентом України є визначення постійного місця її проживання.</p> <p>Ураховуючи зазначене, іноземці та особи без громадянства, які тимчасово проживають в Україні та отримали посвідку на тимчасове проживання, у розумінні Закону про валюту та Положення № 2 є нерезидентами.</p>
----	--	--